

Förordningsmotiv

Förordning om producentansvar för
elektriska och elektroniska produkter

Fm
2005:1

Förordningstext

Förordning
om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter

utfärdad den 14 april 2005

Regeringen föreskriver följande.

1 § Syftet med denna förordning är att elektriska och elektroniska produkter skall utformas och framställas på ett sådant sätt att uppkomsten av avfall förebyggs och, i fråga om det avfall som ändå uppkommer, att

1. producenter skall tillhandahålla system för insamling av avfallet,
2. produkterna kan återanvändas eller återvinnas, och
3. de mål som anges i bilaga 3 till denna förordning nås.

Definitioner

2 § Med *elektriska och elektroniska produkter* avses i denna förordning produkter som är avsedda att användas med en spänning på högst 1 000 volt växelström eller 1 500 volt likström och som

1. i sin utformning och för en korrekt funktion är beroende av elektrisk ström eller elektromagnetiska fält, eller
2. är utformade för generering, överföring eller mätning av elektrisk ström eller elektromagnetiska fält.

När en elektrisk eller elektronisk produkt blir avfall skall komponenter, utrustningsdelar och förbrukningsvaror som då finns i produkten anses utgöra en del av produkten.

3 § Med *producent* avses i denna förordning den som

1. tillverkar och under eget varumärke säljer elektriska och elektroniska produkter,

2. under eget varumärke säljer elektriska och elektroniska produkter som saknar varumärke som kan hänföras till en sådan tillverkare som avses i 1, eller

3. yrkesmässigt för in elektriska och elektroniska produkter till Sverige eller för ut sådana produkter från Sverige till ett annat land i Europeiska unionen.

Med *producent* avses inte den som endast tillhandahåller finansiering enligt överenskommelse om lån, leasing, hyrning eller avbetalningsköp som hänför sig till en produkt, oavsett om överenskommelsen innebär att äganderätten till produkten kommer eller kan komma att överföras.

4 § I denna förordning avses med

direktiv 2002/96/EG: Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/96/EG av den 27 januari 2003 om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE), ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/108/EG,

sälja på distans: sälja en produkt till en användare i ett annat land enligt avtal som, genom kommunikation som uteslutande sker på distans, träffas direkt med användaren och denne användare enligt motsvarande bestämmelser i det andra landet inte är att anse som producent,

hushållsprodukter: sådana elektriska och elektroniska produkter som typiskt sett förekommer i hushåll och därför kan förväntas bli hushållsavfall,

förbehandling: sådan behandling som avses i 24 § avfallsförordningen (2001:1063),

insamlingsssystem: system som en producent upprätthåller eller är ansluten till och dit avfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter kan lämnas för att på producentens vägnar transporteras bort och återvinnas eller bortscaffas,

energiåtervinning: användning av avfallsmaterial för att ta vara på den energi som finns i materialet,

materialåtervinning: uppabetning av avfallsmaterial för annan användning än återanvändning eller energiåtervinning,

farliga ämnen och preparat: alla ämnen eller preparat som skall anses farliga enligt rådets direktiv 67/548/EEG av den 27 juni 1967 om tillnärmning av lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen, senast ändrat genom kommissionens direktiv 2004/73/EG, eller Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/45/EG av den 31 maj 1999 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga preparat, senast ändrat genom rådets direktiv 2004/66/EG.

5 § Termer och uttryck som i övrigt används i denna förordning har samma betydelse som i miljöbalken och avfallsförordningen (2001:1063).

Tillämpningsområde

6 § Denna förordning skall tillämpas på sådana elektriska och elektroniska produkter som anges i bilaga 1 till denna förordning.

Förordningen skall inte tillämpas på

1. produkter som ingår eller som tillverkats och säljs enbart för att ingå som en del av en produkt som inte omfattas av denna förordning, eller

2. produkter som har samband med skydd av väsentliga säkerhetsintressen hos en medlemsstat i Europeiska unionen, vapen, ammunition eller krigsmateriel, om produkterna tillverkats för ett specifikt militärt ändamål.

7 § Om en bestämmelse som meddelats med stöd av strålskyddslagen (1998:220) avviker från denna förordning, gäller den bestämmelsen.

Om en bestämmelse i förordningen (1997:645) om batterier eller i föreskrifter som meddelats med stöd av förordningen om batterier avviker från denna förordning, gäller den bestämmelsen.

8 § Bestämmelser om att kommuner skall svara för transport samt återvinning eller bortskaffande av hushållsavfall finns i 15 kap. 8 § miljöbalken. Detta ansvar inskränks av bestämmelserna i denna förordning endast i fråga om avfall som med stöd av förordningen lämnas till en ansvarig producent eller till ett insamlingsssystem som avses i 16 §.

Uppgifter om produkter och registrering

9 § En producent som säljer elektriska och elektroniska produkter skall lämna uppgifter om produkterna till Naturvårdsverket. Uppgifterna skall avse produkter i varje produktkategori enligt bilaga 1 till denna förordning, specificerat i de produkttyper och på det sätt som för tillämpningen av förordningen är lämpligt. Uppgifter skall lämnas om

1. vilka produkter och kvantiteter, uttryckt i vikt eller antal, av de olika produkterna som producenten säljer i Sverige och på distans till andra länder i Europeiska unionen,

2. vilka kvantiteter, uttryckt i vikt eller antal, hushållsprodukter som producenten säljer i Sverige,

3. vilka kvantiteter, uttryckt i vikt eller antal, hushållsprodukter som producenten säljer på distans till varje annat land i Europeiska unionen, samt

4. hur producenten avser att fullgöra sitt ansvar enligt denna förordning och hur skyldigheten att säkerställa finansiering av omhändertagandet enligt 18 § har fullgjorts.

10 § Naturvårdsverket skall i ett register sammanställa de uppgifter som producenter lämnat enligt 9 §.

Naturvårdsverket skall med hjälp av uppgifterna och genom utbyte av information med andra länder i Europeiska unionen beräkna varje producents marknadsandel av de hushållsprodukter som säljs i Sverige och, i fråga om distansförsäljning till ett annat land i Europeiska unionen, hur stor marknadsandel producentens distansförsäljning utgör av sålda hushållsprodukter i varje sådant land.

Marknadsandelarna får avse viss produkttyp eller produktmarknad eller annan lämplig indelning.

Märkning av produkter

11 § En producent som säljer elektriska och elektroniska produkter i Sverige eller på distans till ett annat land i Europeiska unionen skall se till att produkterna är märkta med

1. den symbol som visas i bilaga 2 till denna förordning,
2. uppgift som visar att produkterna släppts ut på den gemensamma marknaden efter den 12 augusti 2005, och
3. de uppgifter som behövs för att identifiera den ansvarige producenten.

Om det behövs på grund av produktens storlek eller funktion får den symbol som avses i första stycket 1 i stället finnas på produktens förpackning eller i skriftlig bruksanvisning eller garantiinformation som följer med produkten.

Skyldighet att ta hand om produkter

12 § En producent skall ta hand om elektriska och elektroniska produkter som blir avfall, om producenten efter den 12 augusti 2005 har sålt produkterna i Sverige, i ett annat land i Europeiska unionen eller på distans till ett sådant land.

13 § En producent skall ta del i omhändertagandet av elektriska och elektroniska produkter som släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005 och som blir hushållsavfall.

Producenten skall för varje tidsperiod som Naturvårdsverket föreskriver svara för

1. en lika stor andel av det uppkomna avfallet i Sverige som motsvarar producentens marknadsandel av sålda hushållsprodukter i Sverige, och
2. vid distansförsäljning till ett annat land i Europeiska unionen, en lika stor andel av det uppkomna avfallet i varje sådant land som motsvarar den marknadsandel som producentens distansförsålda hushållsprodukter utgör av sålda hushållsprodukter i det landet.

Andelarna får avse viss produkttyp eller produktmarknad eller annan lämplig indelning.

14 § En producent skall ta hand om elektriska och elektroniska produkter som släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005 och blir annat avfall än hushållsavfall, om de lämnas till producenten i samband med att producenten säljer motsvarande mängd nya produkter. Skyldigheten gäller endast produkter av samma produkttyp eller som i normal användning fyller väsentligen samma funktion som de sålda produkterna.

15 § Producenten skall utan ersättning ta hand om sådant avfall som avses i 12–14 §§ och som uppkommit hos hushåll.

16 § För det avfall som kan förväntas uppkomma i Sverige skall en producent fullgöra sin skyldighet enligt 12–14 §§ genom att se till

1. att det finns ett eller flera lämpliga insamlingssystem för sådant avfall som avses i 12 och 13 §§,

2. att möjligheten att lämna produkter enligt 14 § kan ske på ett enkelt och ändamålsenligt sätt, samt

3. att de produkter som lämnats till det eller de insamlings-system som avses i 1 eller som lämnats till producenten enligt 14 § transporteras bort, förbehandlas, återanvänds, materialåtervinns, energiåtervinns eller tas om hand på annat sätt som är godtagbart från miljösynpunkt.

17 § Ett insamlingssystem skall anses lämpligt om det

1. är lättillgängligt och ger god service åt hushåll, kommuner och andra som kan antas vilja lämna sådana elektriska och elektroniska produkter som avses i 12 och 13 §§,

2. underlättar för hushåll och andra att sortera ut produkterna från annat avfall,

3. för avfall som avses i 12 § finns insamlingssystem med en lämplig geografisk spridning med hänsyn till de sålda produkternas förväntade användning, livslängd och övriga omständigheter,

4. för avfall som avses i 13 § finns insamlingssystem i varje kommun,

5. i fråga om hushållsavfall innebär att produkter av samma produkttyp som de produkter för vilka insamlingssystemet är

avsett kan lämnas till systemet även om producentens omhändertagandeansvar är begränsat till vissa produkter eller viss andel av det uppkomna avfallet,

6. främjar återanvändning av hela eller delar av produkterna, och

7. är utformat så att de som hanterar produkterna i systemet inte på grund av produkternas beskaffenhet utsätts för hälso- eller säkerhetsrisk.

Vid bedömningen av vad som skall anses som ett lämpligt insamlingssystem skall särskilt beaktas vad som framkommit vid samråd mellan kommunen och producenten enligt 23 §.

För service åt kommuner enligt första stycket 1 skall insamlingssystemet innebära att produkterna kan lämnas till insamlingssystemet, eller hämtas av någon som företräder insamlingssystemet, på åtminstone den plats eller en av de platser som den berörda kommunen har anordnat för sin hantering av avfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter. Kommunen och producenten får komma överens om avvikelser från detta krav.

Skyldighet att säkerställa finansiering för fullgörande av producentansvaret

18 § En producent som säljer elektriska och elektroniska hushållsprodukter i Sverige eller på distans till ett annat land i Europeiska unionen skall genom finansieringssystem, försäkringslösningar, spärrade konton eller på annat lämpligt sätt säkerställa att det finns finansiering för fullgörandet av producentens skyldighet att ta hand om produkterna enligt 12 § jämförd med 16 § även om producenten upphör med sin verksamhet eller av annan orsak brister i fullgörandet.

Säkerställandet skall anses lämpligt om det med hänsyn till de sålda produkternas förväntade användning och livslängd samt övriga omständigheter är sannolikt att skyldigheten kommer att fullgöras eller att den som fullgör producentens skyldighet kan få ersättning för de kostnader som fullgörandet medför.

Skyldighet att lämna upplysningar om produkternas innehåll och omhändertagande

19 § En producent skall för de elektriska och elektroniska produkter som producenten säljer i Sverige eller på distans till ett annat land i Europeiska unionen, lämna de upplysningar om innehållet i produkterna som från miljö- eller hälsosynpunkt behövs för att underlätta underhåll, uppgradering, reparation, återanvändning, förbehandling, materialåtervinning, energiåtervinning och bortskaffande av hela eller delar av dem.

Producenten skall fullgöra sin upplysningsskyldighet genom att se till att upplysningarna senast ett år efter försäljningen finns tillgängliga för dem som yrkesmässigt hanterar avfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter samt andra som kan antas vilja återanvända sådana produkter.

20 § För beräkning av de mål som anges i bilaga 3 till denna förordning skall en producent se till att det för de produkter som samlats in i insamlingssystem som avses i 16 § eller lämnats till producenten enligt 14 § finns uppgifter tillgängliga om hur mycket som

1. samlats in,
2. återanvänts utan förbehandling,
3. förbehandlats,
4. återanvänts efter förbehandling,
5. materialåtervunnits,
6. energiåtervunnits,
7. bortskaffats på annat sätt, och
8. förts ut från Sverige för hantering som avses i 2–7.

För uppgifter om förfaranden som avses i första stycket 3–7 och som skett utanför Europeiska unionen skall producenten kunna visa att produkterna har hanterats på ett sätt som motsvarar kraven i direktiv 2002/96/EG.

Producenten skall se till att uppgifterna lämnas till Naturvårdsverket på det sätt och i den omfattning som verket bestämmer.

21 § När en kommun informerar hushållen om avfallshanteringen inom kommunen skall informationen i fråga om elektriska och elektroniska produkter innehålla upplysningar om

1. de potentiella effekterna på människors hälsa och miljön till följd av förekomsten av farliga ämnen i sådana produkter,
2. innebörden av den märkning som avses i 11 § första stycket 1,
3. skyldigheten att sortera avfall som utgörs av sådana produkter enligt bestämmelserna i avfallsförordningen (2001:1063) och hur sorteringen skall gå till,
4. de insamlingssystem som hushållen har tillgång till, och
5. det återvinningsresultat som sorteringen bidrar till.

22 § En producent skall i fråga om elektriska och elektroniska produkter se till att andra än hushåll får information om

1. syftet med att avfall som utgörs av sådana produkter hanteras skilt från annat avfall, och
2. hur sådana produkter kan lämnas till producenten eller till ett insamlingssystem.

Informationen skall utformas och lämnas på ett sådant sätt att den når dem som kan antas vilja lämna elektriska eller elektroniska produkter till producenten eller till ett insamlingssystem.

Samråd

23 § En producent som skall tillhandahålla ett insamlingssystem enligt 16 § skall beträffande hushållsavfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter samråda med varje berörd kommun i frågor som rör insamlingssystemet. Samrådet skall syfta till att med hänsyn till de lokala förhållandena i kommunen samordna producentens ansvar med kommunens renhållningsskyldighet.

24 § Producenten skall fullgöra sin samrådsskyldighet innan ett insamlingssystem inrättas eller tas i bruk och annars när kommunen begär det, genom att

1. till kommunen lämna en utförlig redogörelse för hur producenten fullgör eller avser att fullgöra de skyldigheter som följer av 17 §,

2. till kommunen lämna de uppgifter som kommunen behöver för att kunna informera hushållen enligt 21 § samt de övriga uppgifter om hanteringen av elektriska och elektroniska produkter som behövs för kommunens renhållningsordning, och

3. ge kommunen tillfälle att överlägga med producenten om de förändringar eller den samordning som kommunen anser behövs.

25 § Kommunen skall vid samrådet ge producenten möjlighet att lämna synpunkter på utformningen av den information till hushållen som avses i 21 §.

Ansvarsfördelning, redovisning och tillsyn m.m.

26 § Naturvårdsverket skall med stöd av de uppgifter som lämnas enligt 9 och 20 §§ fastställa producenternas andelar enligt 13 § och underrätta producenterna om den ansvarsfördelningen.

Naturvårdsverket skall bistå dem som berörs av producentansvaret med sådan information som registrerats enligt 10 § eller lämnats enligt 20 § och som behövs för att beräkna en producers ansvar enligt 12 § eller för att den berörde skall få reda på vem som är ansvarig producent och hur finansieringen för ansvarets fullgörande har säkerställts.

27 § En producent skall årligen till Naturvårdsverket redovisa på vilket sätt producenten har uppfyllt sina skyldigheter enligt denna förordning.

Första stycket gäller inte hur insamlingen lokalt uppfyller kraven i 16 och 17 §§.

28 § Naturvårdsverket skall

1. fullgöra de uppgifter i fråga om rapportering till Europeiska kommissionen som framgår av artikel 12 i direktiv 2002/96/EG, och

2. organisera det samarbete för utbyte av information med andra länder i Europeiska unionen som följer av denna förordning och direktiv 2002/96/EG.

29 § I förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken och förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken finns bestämmelser om tillsyn och avgifter.

Bemyndigande

30 § Naturvårdsverket får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av 9, 10, 13, 16–20, 26 och 27 §§.

Straffbestämmelser

31 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet inte fullgör sina skyldigheter att

1. se till att elektriska och elektroniska produkter är märkta enligt vad som följer av 11 §,
2. ta hand om elektriska och elektroniska produkter enligt vad som följer av 12–14 §§ och 16 § 1 och 3,
3. säkerställa finansiering enligt vad som följer av 18 §,
4. lämna upplysningar enligt vad som följer av 19 §,

Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud enligt 26 kap. miljöbalken får inte dömas till straff enligt denna förordning för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Till ansvar enligt denna förordning döms inte om gärningen är belagd med straff enligt 29 kap. miljöbalken.

Denna förordning träder i kraft den 13 augusti 2005.

Förteckning över produkter som ingår i produktkategorier som avses i förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter

Produktkategori 1 – Stora hushållsapparater

Stora apparater som tillverkats för att normalt användas i hushåll, oavsett om apparaterna används i annan verksamhet, och som normalt används för

- matlagning eller annan bearbetning av livsmedel,
- varmhållning, kylhållning, bevarande eller annan förvaring av livsmedel,
- öppning eller försegling av kärl eller förpackningar,
- diskning, tvättning, torkning, städning eller annan rengöring,
- uppvärmning av, rum, säng, sittmöbel eller motsvarande,
- fläktning, utsugning av luft eller annan luftkonditionering,
- strykning, mangling eller annan vård av kläder eller textilier,
- pumpning av luft eller vätska, eller
- skötsel, vård eller annan behandling av apparater som avses ovan.

Produktkategori 2 – Små hushållsapparater

Små apparater som tillverkats för att normalt användas i hushåll, oavsett om apparaterna används i annan verksamhet, och som normalt används för

- matlagning eller annan bearbetning av livsmedel,
- varmhållning, kylhållning, bevarande eller annan förvaring av livsmedel,
- öppning eller försegling av kärl eller förpackningar,
- diskning, tvättning, torkning, städning eller annan rengöring,
- fläktning, utsugning av luft eller annan luftkonditionering,
- strykning, mangling eller annan vård av kläder eller textilier,
- sömnad, stickning, vävning eller annan bearbetning av textila eller andra jämförliga material,
- hårklippning, hårtorkning, tandborstning, massage eller annan kroppsvård,

- pumpning av luft eller vätska,
- mätning, vägning eller reglering,
- mätning, redovisning eller återgivande av tid, eller
- skötsel, vård eller annan behandling av apparater som avses ovan.

Produktkategori 3 – IT-, telekommunikations- och kontorsutrustning

Varor eller utrustning som tillverkats för att samla in, lagra, bearbeta, presentera eller kommunicera information (IT-utrustning) eller för att normalt användas i kontorsverksamhet (kontorsutrustning). Med kontorsverksamhet avses verksamhet som normalt utförs på kontor oavsett var verksamheten äger rum. I produktkategorin ingår även varor eller utrustning som tillverkats för att normalt användas för att via telekommunikation överföra ljud, bild eller annan information (telekomutrustning).

I produktkategorin ingår sådan IT-utrustning och kontorsutrustning som normalt används för

- ord-, text-, siffer-, bild- eller ljudbehandling eller annan behandling av information,
- lagring eller överföring av information,
- framställning eller presentation av text eller bild,
- kopiering,
- häftning, hålstansning, vikning, kuvertering, klistring, klippning, skärning, förstöring eller annan bearbetning av papper eller motsvarande,
- mätning, vägning, räkning, sortering, stämpling eller frankering, eller
- skötsel eller annan behandling av kontorsmaterial.

I produktkategorin ingår telekomutrustning som normalt används för att

- sända eller ta emot ljud, bild eller annan information som överförs via ett telekommunikationsnät (t.ex. telefonapparater, telefaxapparater, telefonsvarare och apparater för nummeridentifikation),

- inom ett telekommunikationsnät befördra ljud, bild eller annan information (t.ex. telefonväxlar), eller
- i anslutning till ett telekommunikationsnät kalla på uppmärksamhet om att ljud, bild eller annan information förmedlas via nätet (t.ex. apparater för att med ljud eller ljus förstärka ringsignaler).

Produktkategori 4 – Hemutrustning (TV-, audio- och videoutrustning)

Varor eller utrustning som tillverkats för att normalt användas för att ta upp eller återge ljud eller bild och som inte är telekomutrustning enligt denna bilaga. Med ljud eller bild avses även de signaler eller den annan teknik varigenom ljud eller bild förmedlas.

I produktkategorin ingår TV-, audio- och videoutrustning samt musikinstrument som normalt används för

- sändning, mottagning, dekodning eller förstärkning av ljud- eller bildsignaler som förmedlas via radio eller television,
- upptagning, inspelning, lagring, uppspelning eller återgivning av ljud eller bild,
- förstärkning av ljud eller bild, eller
- mixning eller skapande av ljud eller bild.

I produktkategorin ingår varor eller utrustning som tillverkats för framställning av fotografisk bild eller som hjälpmedel vid framställning av fotografisk bild.

Produktkategori 5 – Belysningsutrustning

Varor eller utrustning som tillverkats för att normalt användas

- som ljuskälla,
- för spridning eller styrning av ljus, eller
- som hjälpmedel för spridning eller styrning av ljus.

I produktkategorin ingår inte belysningsarmaturer som tillverkats för att användas i hushåll och glödlampor.

Produktkategori 6 – Elektriska och elektroniska verktyg

Varor eller utrustning som tillverkats för att normalt användas för

- svarvning, fräsning, slipning, polering, sågning, kapning, hyvling, skärning, klippning, borrar, håltagning, stansning, falsning, böjning eller annan liknande bearbetning av trä, metall eller andra material,

- nitning, spikning, skruvning eller borttagning av nitar, spikar, skruvar eller annan liknande användning,

- svetsning, lödning eller annan liknande användning,

- sprutning, sprejning, spridning eller annan behandling av flytande eller gasformiga ämnen,

- gräsklippning eller annan trädgårdsskötsel,

- sömnad, eller

- skötsel, vård eller annan behandling av varor som avses ovan.

I produktkategorin ingår inte storskaliga, fasta industriverktyg.

Produktkategori 7 – Leksaker samt fritids- och sportutrustning

Varor eller utrustning som tillverkats för att normalt användas för spel, lek, fritid och sport.

Produktkategori 8 – Medicinteknisk utrustning

Varor eller utrustning som tillverkats för att normalt användas för att hos människor eller djur

- påvisa, förebygga, övervaka, behandla eller lindra en sjukdom,

- påvisa, förebygga, övervaka, behandla, lindra eller kompensera en skada eller ett funktionshinder, eller

- kontrollera befruktning.

I produktkategorin ingår inte implantat och infekterade produkter.

Produktkategori 9 – Övervaknings- och kontrollutrustning

Varor eller utrustning som tillverkats för att normalt användas för

- varning för eller mätning av rök eller värme,

- mätning, vägning eller justering av hushålls- eller laboratorieutrustning, eller
- övervakning eller kontroll i industrianläggningar.

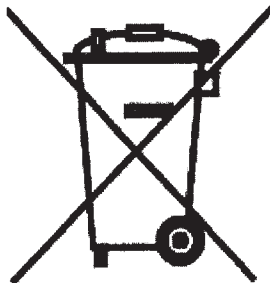
Produktkategori 10 – Automater

Varor, utrustning och automater som tillverkats för uttag eller för att automatiskt leverera alla slags produkter.

Bilaga 2

Symbol för märkning av elektriska och elektroniska produkter

Symbolen består av en överkryssad soptunna på hjul, enligt nedan. Symbolen skall finnas på ett synligt ställe, vara tydligt läsbar och outplånlig.

*Bilaga 3***Återvinningsmål för avfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter**

Bestämmelserna i förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter syftar till att följande återvinningsmål skall ha nåtts senast den 31 december 2006.

Produktkategori	Återvinning i viktprocent
Produktkategorierna 1 och 10 i bilaga 1 till förordningen	80 % varav minst 75 procentenheter utgör återanvändning eller materialåtervinning av komponenter, material och ämnen
Produktkategorierna 3 och 4 i bilaga 1 till förordningen	75 % varav minst 65 procentenheter utgör återanvändning eller materialåtervinning av komponenter, material och ämnen
Produktkategorierna 2, 5–7 och 9 i bilaga 1 till förordningen	70 % varav minst 50 procentenheter utgör återanvändning eller materialåtervinning av komponenter, material och ämnen
Gasurladdningslampor	Minst 80 % återanvändning eller materialåtervinning av komponenter, material och ämnen

Behovet av en reglering

I Sverige gäller sedan den 1 juli 2001 förordningen (2000:208) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Den 27 januari 2003 antog Europaparlamentet och rådet direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE-direktivet). Direktivet antogs med stöd av artikel 175.1 i EG-fördraget, vilket innebär att det är ett s.k. minimidirektiv. Producentansvaret enligt direktivet innebär i stora drag att producenterna skall vara skyldiga att ta hand om de elektriska och elektroniska produkter som producenterna släpper ut på marknaden efter den 12 augusti 2005. I fråga om produkter som släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005 skall producenterna ta del i ansvaret genom att vara med i omhändertagandet och finansiera omhändertagandet av de produkter som uppkommer som hushållsavfall. Produkterna skall enligt direktivet tas om hand selektivt och i behandlingsanläggningar. I den mån återanvändning inte sker, skall medlemsstaterna se till att vissa mål för återvinning av produkterna nås. Enligt direktivet skall också information om produkterna lämnas till både användare och behandlingsanläggningar.

WEEE-direktivet innebär ett mer omfattande producentansvar än det som krävs enligt förordningen (2000:208) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Eftersom genomförandet av direktivet innebär flera omfattande förändringar i förhållande till nuvarande ordning, behövs en helt ny förordning om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Enligt direktivet skall de nationella författningar som är nödvändiga för att genomföra direktivet börja tillämpas från och med den 13 augusti 2005.

Till grund för förordningen ligger också förslag i Naturvårdsverkets rapport Samla in, återvinn! (rapport 5237, juni 2002) och uttalanden som regeringen gjort i propositionen Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (prop. 2002/03:117). I arbetet med att genomföra direktivet har en arbetsgrupp sammankallats och haft regelbundna möten. Möten med olika industrirepresentanter har också hållits. Förordningsförslaget har remissbehandlats. Remissyttrandena finns tillgängliga i Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet (dnr M2004/1472/R).

I direktivet förekommer enstaka bestämmelser som redan är uppfyllda enligt svensk rätt. Detta gäller t.ex. artiklarna 8.2 tredje stycket och 8.3 andra stycket om prisinformation. Enligt prisinformationslagen (2004:347) gäller redan i dag att uppgift om en varas slutpris skall lämnas i samband med marknadsföringen av en produkt. Direktivet ger en möjlighet till undantag från denna regel. Ett sådant undantag skulle dock strida mot prisinformationslagen och möjligheten bör därför inte utnyttjas.

Författningskommentar

2 §

Definitionen av elektriska och elektroniska produkter skiljer sig från den i 6 § avfallsförordningen (2001:1063). Bestämmelserna i avfallsförordningen gäller behandling av avfall, oavsett om ett visst avfall omfattas av producentansvar eller inte. De båda förordningarna fyller således olika syften. Definitionerna behöver därför inte samordnas.

Kravet på korrekt funktion i första stycket 1 gäller oavsett om den elektriska funktionen har en underordnad betydelse för produktens totalfunktion eller inte.

Syftet med bestämmelsen i andra stycket är att den som önskar bli kvitt sin uttjänta elektriska eller elektroniska produkt skall kunna lämna ifrån sig produkten utan att behöva demontera den eller avlägsna komponenter eller förbrukningsvaror som då finns i den men som sedda för sig inte skulle ha omfattats av producentens ansvar.

3 §

Definitionen motsvarar i stort direktivets definition av tillverkare. I förordningen används i stället termen ”producent” eftersom den termen används i miljöbalkens bestämmelser om producentansvar och i övriga förordningar om producentansvar. Med paragrafen genomförs direktivets artikel 3 i.

För att en aktör på marknaden över huvud taget skall kunna träffas av förordningens krav måste man först kunna konstatera att aktören är en producent enligt någon av beskrivningarna i

paragrafens första stycke (punkt 1, 2 eller 3). För att veta vilka skyldigheter som en producent har, måste man läsa de övriga bestämmelserna i förordningen.

En aktör skall alltså betraktas som producent om aktören träffas av någon av beskrivningarna i första stycket.

I direktivets definition av producent (artikel 3 i i och ii) finns ett försäljningskriterium som måste vara uppfyllt för att man skall anses som producent. Detta kriterium är dock inte tydligt angivet för producenter enligt artikel 3 i iii. Ett försäljningskriterium finns med endast om man läser den punkten tillsammans med artikelns ingress där det står ”den som oberoende av försäljningsmetod...”. Detta tyder på att gemenskapslagstiftaren har avsett att de som skall träffas av direktivets krav är de som tillhandahåller elektriska och elektroniska produkter genom försäljning. En sådan tolkning vinner även stöd utifrån ett konkurrensperspektiv. Det kan knappast vara direktivets mening att den som i Sverige tillverkar produkter och tillhandahåller dem på annat sätt än genom försäljning (t.ex. hyr ut produkterna) inte skall omfattas av direktivet, medan den som i stället för in produkter till Sverige och hyr ut dem skall omfattas av direktivet. För att undvika att aktörerna agerar på marknaden på olika villkor, bör en producents skyldigheter kopplas till att producenten säljer produkterna. I den svenska förordningen görs dock den avgränsningen inte i definitionen av vad som menas med producent utan i de paragrafer som anger producentens skyldigheter (9 och 11–19 §§).

Enligt direktivet skall en producent vara ansvarig för finansieringen av omhändertagandet av de elektriska och elektroniska produkter som producenten släpper ut på marknaden. Vad som menas med att släppa ut på marknaden definieras inte i direktivet. Direktivet riktar sig till medlemsstaterna och förutsätter att varje medlemsstat vidtar de nationella åtgärder som är nödvändiga för att direktivet skall bli genomfört. Det kan antas att de bestämmelser i direktivet som tar sikte på avfallshanteringen avser den nationella marknaden i varje medlemsland, bl.a. eftersom det är den enda marknad som medlemsstaten har information om och kan kontrollera. För att kunna räkna ut hur stort ansvar en producent skall ha för avfall som uppkommer i

Sverige förutsätter alltså direktivet att svenska myndigheter vet hur stor andel av marknaden för nya produkter i Sverige som producenten har. Det är därför nödvändigt att veta vad och hur mycket som säljs, hur mycket som förs in till Sverige och hur mycket som förs ut från Sverige till ett annat EU-land. Med skrivningarna "... till Sverige ..." och "... från Sverige till ett annat land i Europeiska unionen" i första stycket tredje punkten innebär förordningen en viss kontroll över den gränsöverskridande handeln inom EU. Utan den kontrollen vore det omöjligt för medlemsstaterna att leva upp till direktivets krav.

Eftersom andra former av tillhandahållande av produkter än försäljning (t.ex. hyrning, lån och leasing) inte omfattas av producentansvaret är det inte nödvändigt att i definitionen av producent använda det vidare uttrycket "släppa ut på marknaden".

4 §

Att sälja på distans: Gemenskapslagstiftaren har förutsett att produkter kommer att föras över gränserna som en följd av s.k. distansförsäljning där den yrkesmässiga säljaren är verksam i det ena landet medan köparen är en användare i det andra landet dit produkterna levereras. I den situationen kan det antas att produkterna blir avfall i det andra landet (användarens land) utan att det där finns någon ansvarig producent. För att minska betydelsen av denna effekt skall medlemsstaten i det land där säljaren är verksam se till att denne kan göras ansvarig som producent. Detta är bakgrunden till direktivets bestämmelser om försäljning genom distansavtal. Utanför tillämpningsområdet faller distansförsäljning från en producent i ett land utanför EU. Den enkla förklaringen till det är att EU:s och medlemsstaternas lagstiftning inte kan gälla verksamhet som bedrivs utanför EU.

Det är inte fråga om distansförsäljning när användaren köper produkten från en säljare som bedriver verksamhet i användarens land. I ett sådant fall är säljaren en producent i användarens land och träffas direkt av det landets producentansvarsregler.

Hushållsprodukter: Enligt direktivet skall en producent inte enbart ta ansvar för de produkter som producenten själv säljer utan också vara med och ta hand om s.k. historiskt avfall från privathushåll (med historiskt avfall avses avfall som utgörs av

produkter som har släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005). Syftet med detta ansvar för historiskt avfall är att skydda privathushållen från att behöva bära kostnaderna för avfallshanteringen. Direktivet innebär att producenter som är verksamma under en viss given tidsperiod skall dela på bördan för hanteringen av det historiska avfall som uppkommer under samma tidsperiod. Varje producentens andel av bördan skall bestämmas i proportion till den marknadsandel som producenten har under samma tidsperiod (enligt direktivet skall fördelningen på producenterna ske exempelvis i förhållande till deras respektive andel av de olika produktmarknaderna). Marknadsandelen kan inte avse något annat än den försäljning av nya produkter som sker under perioden.

Reglerna om proportionell fördelning av ansvaret för historiskt avfall avser det avfall som kommer från hushållen oavsett vad det är för slags produkter som finns i avfallet. Reglerna är alltså inte knutna till de produktkategorier som i bilagan till förordningen kallas "Stora hushållsapparater" och "Små hushållsapparater". Frågan blir då vilka produktmarknader som bör medföra en fördelning av kostnaderna för hanteringen av historiskt avfall från hushållen.

När producenterna säljer sina produkter är det omöjligt att veta om produkterna kommer att bli avfall i hushållen eller inte. Vissa produkter är dock av en sådan typ att de nästan alltid kan antas bli konsumerade i privathushållen (t.ex. eltandborstar och radiostyrda leksaksbilar). Andra är sådana att de knappast kan antas förekomma i privathushåll (t.ex. röntgenapparater och automater för kontantuttag av pengar). Många produkter har en sådan funktion att de kan tänkas komma till användning såväl i privathushåll som hos andra användare (t.ex. strykjärn, TV-apparater, datorer och telefonväxlar). Eftersom tanken är att producenterna skall ta ansvar i proportion till sina marknadsandelar, är det nödvändigt att bestämma vilka produkttyper eller produktmarknader som bäst återspeglar produktomfånget i det avfall som kommer från hushållen. Det är producenterna på de produktmarknaderna som bör vara med om att ta del i ansvaret för det historiska avfallet från privathushållen. Det mest lämpliga är att låta ansvaret träffa de producenter vars produkter är

sådana att de typiskt sett förekommer i hushåll och därför kan förväntas bli hushållsavfall. Det är sådana produkter som i förordningen avses med termen *hushållsprodukter*. När det gäller exemplet strykjärn bör sådana små strykjärn som normalt används i privathem betraktas som hushållsprodukter men inte strykjärn som är särskilt konstruerade för yrkesmässig användning i kemtvättbutiker eller klädtillverkningsindustri. När det gäller exemplet datorer bör s.k. persondatorer (PC) normalt betraktas som hushållsprodukter, eftersom de med hänsyn till sin utformning och funktion typiskt sett förekommer inte bara i näringsverksamhet utan också i hushåll. Datorer som typiskt sett inte förekommer i hushåll bör däremot inte betraktas som hushållsprodukter.

Det är produktens konstruktion, funktion och normala användningsområde som är avgörande för om den skall betraktas som hushållsprodukt eller inte – vem som köper produkten från producenten saknar betydelse.

Termen *insamlingsystem* behöver definieras för att klargöra vad som avses i 16 och 17 §§. Syftet är att producenterna skall ha möjlighet att inom fastlagda ramar välja hur insamlingen skall skötas. Formuleringen ”upprätthåller eller är ansluten till och dit avfall ... kan lämnas för att på producentens vägnar” ger uttryck för att en producent kan välja att själv upprätthålla ett system, att samarbeta med andra producenter eller till och med köpa systemtjänsten av någon som utan att vara producent driver ett insamlingsystem. Inget hindrar att producenterna tar sitt ansvar genom fastighetsnära insamling eller genom ”ring-såhämtar-vi-system”, så länge kraven i 17 § i övrigt uppfylls.

5 §

En term som även används i miljöbalken är *hushållsavfall* som där definieras i 15 kap. 2 §. Det hushållsavfall som träffas av bestämmelserna i denna förordning är den del av hushållsavfallet som utgörs av elektriska och elektroniska produkter.

Motsvarande term i direktivet är ”WEEE från privathushåll”, som definieras som WEEE som kommer från privathushåll och WEEE som kommer från handel, industri, institutioner och andra källor, som på grund av sin beskaffenhet och kvantitet är likvär-

diget det som kommer från privathushåll. WEEE är en förkortning av engelskans Waste Electrical and Electronic Equipment.

Definitionerna i direktivet skiljer sig från de svenska, bl.a. nämns inget i miljöbalken om kvantitetens betydelse när det gäller avfall från andra än privathushåll. Kriterierna enligt miljöbalken respektive direktivet är dock så likartade att en bedömning enligt miljöbalkens definition kan antas få samma resultat som en bedömning enligt direktivet. Miljöbalkens definition av hushållsavfall kan därför användas i denna förordning.

6 §

Med paragrafen genomförs artikel 2 och bilagorna I A och I B till direktivet. Undantagen motsvarar de undantag som beskrivs i artikel 2 i direktivet.

Bilaga 1 till förordningen motsvarar i stort sett bilagan till den tidigare förordningen (2000:208) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter men är anpassad till direktivets bilagor I A och I B. I bilaga 1 till förordningen anges samma produktkategorier som i direktivets bilaga I A men beskriver produkterna med produktbenämningar eller funktionsbeskrivningar som i bilaga 1 B. Direktivets bilaga 1 B kan anses exemplifiera vilka produkter som ingår i de olika produktkategorierna. I förordningens bilaga 1 anges produkterna så gott som enbart med funktionsbeskrivningar. Några ytterligare funktioner är inte avsedda att rymmas i de olika kategorierna, vilket gör att bilaga 1 till förordningen kan betraktas som uttömmande. Bilaga 1 är alltså en kombination av direktivets bilagor I A och I B. För att en produkt skall omfattas av förordningen krävs att det är fråga om en produkt som omfattas både av definitionen i 2 § och av någon av de produktbeskrivningar som anges i bilaga 1.

En nyhet som direktivet för med sig är att producentansvaret skall omfatta kylskåp och frysar.

Undantagen från förordningens tillämpningsområde framgår av dels bilaga 1, dels 6 §. Undantagen motsvarar direktivets undantag. Av bilaga 1 framgår att storskaliga, fasta industriverktyg, implantat och infekterade produkter, belysningsarmaturer som tillverkats för att användas i hushåll samt glödlampor skall undantas från tillämpningen. Vad som avses med bl.a. storska-

liga, fasta industriverktyg kan komma att förtydligas på gemenskapsnivå.

Undantaget för glödlampor innebär att t.ex. urladdningslampor, lysrör och lågenergilampor omfattas av förordningen, medan glödlampor undantas. Ett sådant undantag kan leda till att olika ansvarsförhållanden och olika insamlingsystem gäller för olika sorters lampor. Med tanke på svårigheten att skilja på lampor som omfattas av producentansvar och sådana som inte omfattas av ett sådant ansvar samt mot bakgrunden att det i dag finns fungerande insamlingsystem för glödlampor, är avsikten att förordningens bestämmelser skall omfatta alla sorters lampor och även belysningsarmaturer för användning i hushåll genom att inkludera dessa i bilaga 1. Eftersom förordningen innebär mer långtgående krav än de redan gällande svenska bestämmelserna i den tidigare förordningen (2000:208) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter, kan detta dock göras först efter det att de mer långtgående svenska kraven har anmälts till kommissionen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 31998L0034). Fram till dess att en nationell avvikelse kan genomföras bör belysningsarmaturer för användning i hushåll och glödlampor undantas från produktkategori 5 i bilaga 1. För att inte rubba de system som byggts upp till följd av förordningen (2000:208) bör – i avvaktan på ändringen – bestämmelserna i den förordningen fortsätta att gälla för de nu nämnda produkterna. Det görs genom en ändring i 2000 års förordning (som också får ny rubrik).

7 §

WEEE-direktivet omfattar produkter som kan komma att innehålla radioaktiva ämnen, strålkällor och batterier. Särskilda bestämmelser om hantering av sådant avfall kan komma att överlappa bestämmelserna i förordningen om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. I den mån det finns specialbestämmelser för hanteringen bör de ha företräde framför reglerna i denna förordning.

8 §

Genom paragrafen tydliggörs ansvarsfördelningen mellan kommuner och producenter. Kommunernas ansvar för hanteringen av avfallet enligt miljöbalken inskränks i den utsträckning som följer av förordningen. I praktiken befrias kommunerna från sitt ansvar bara beträffande det avfall som faktiskt överlämnas till producenterna. Producenternas ansvar för att ta hand om avfallet framgår av 12–17 §§.

Av 15 kap. miljöbalken framgår vilket ansvar kommunen har för avfallshanteringen. Kommunerna har lång erfarenhet av att samla in elektriska och elektroniska produkter. Kommunerna har också ett särskilt intresse av att ge sina kommuninvånare service i avfallshanteringen. I samma utsträckning som producenterna av en eller annan anledning inte når hela vägen fram till hushållen – t.ex. om det inte är rimligt att kräva att producenterna skall ge kommuninvånarna den service som kommunen vill ge dem eller om kommuninvånarna lämnar elektriska och elektroniska produkter blandat i annat avfall – är det ofrånkomligt att kommunen har en viktig roll. Kommunens roll handlar om att fylla ut det eventuella gapet mellan producenterna och kommuninvånarna – att på kommuninvånarnas vägnar lösa de problem som oönskat avfall ger upphov till. Med de nya reglerna får dock kommunen möjlighet att bli av med produkterna och samtidigt bli befriad från det fortsatta ansvaret för de produkter som lämnas till producenterna. Någon konkurrens mellan kommunerna och producenterna skall inte behöva uppkomma, för i samma utsträckning som producenterna vill vara med och ”konkurrera” med kommunen kan det knappast längre vara fråga om att kommunen behöver ha någon roll i att ta hand om det oönskade. Följdriktigt bör inte heller några invändningar kunna göras mot att kommuner och producenter samarbetar för att minimera det oönskade – dvs. så länge samarbetet innebär att kommunens börda minskar till förmån för producenternas intresse att ta hand om avfallet (oavsett om producenternas intresse beror på att en skyldighet måste fullgöras eller beror på en vilja att ta vara på avfallets resurser).

9 och 10 §§

Med paragraferna genomförs delvis direktivets artiklar 12.1, 8.3 och 8.4.

Som angetts i motiven till 3 § behöver varje medlemsstat i EU ha kännedom om hur produktmarknaderna i det egna landet ser ut och i viss utsträckning också kunna lämna information till de andra medlemsstaterna.

Uppgifter behövs inte bara om de produkter som säljs i Sverige utan också om de produkter som säljs på distans till ett annat land i EU. Eftersom en distanssäljande producent i Sverige inte träffas direkt av det andra landets producentansvarsbestämmelser måste information om de distansförsålda produkterna hämtas in i Sverige. Genom informationsutbyte länderna emellan kan sedan producentens andelar beräknas och producentansvaret utkrävas i Sverige i de fall distansförsäljningen skett härifrån.

Uppgifterna om produkterna kan avse varumärke, artikelnummer, serienummer eller liknande. Vid parallellimport kan problem uppstå när uppgifter lämnas av två eller flera olika producenter om samma slags produkter. Utgångspunkten måste dock alltid vara att varje aktör som träffas av skyldigheter i egenskap av producent lämnar uppgifter om just de produkter som gör att aktören betraktas som producent. Varje producent skall alltså redogöra dels för sitt "bidrag" till den svenska marknaden och genom distansförsäljning till de andra EU-ländernas marknader, dels för hur det är sørjt för att producentansvaret blir fullgjort för de produkterna.

En vara som säljs av en producent i Sverige kommer att bli registrerad med uppgifter om vem som är producentansvarig och hur ansvaret kommer att fullgöras. Om samma vara – efter att ha blivit registrerad på detta sätt – flyttas över gränserna för att vid en senare tidpunkt åter föras in till Sverige och säljas här av någon som till följd av införseln och den nya försäljningen träffas av producentansvarsreglerna, omfattas varan redan av uppgifter om producentansvarig och producentansvarets fullgörande. Den som först "släppte ut" varan på den svenska marknaden skall alltså redan ha tagit på sig ansvaret och säkerställt fullgörandet och det borde därför inte vara svårt för den "nya"

producenten att prestera det som krävs för att efterleva bestämmelserna i förordningen.

En vara som säljs i ett annat EU-land av någon som är producent i det landet kommer att bli registrerad där. Om samma vara sedan förs in till Sverige och säljs här av någon som till följd av införseln och den nya försäljningen träffas av de svenska producentansvarsreglerna, finns det inga uppgifter om varan i det svenska registret. Den "svenska" producenten måste därför lämna de uppgifter som behövs för att Naturvårdsverket skall få kännedom om vilka produkter som genom producenternas försorg "släpps ut" på den svenska marknaden. De uppgifter som finns om varan i det EU-land där den först "släpptes ut" medför att man kan ta reda på vem som först "släppte ut" varan på den gemensamma marknaden och hur finansiering är säkerställd för varans omhändertagande – åtminstone avseende kostnaderna för den miljöriktiga hanteringen av varan efter att den har samlats in som avfall. Från svensk synpunkt är det däremot ointressant hur det i det andra EU-landet är sörjt för insamling av varan. Den "svenska" producentens skyldighet att lämna uppgifter till Naturvårdsverket handlar alltså om den "svenska" producentens skyldighet att se till att ansvar tas för de produkter som släpps ut på den svenska marknaden. Innehållet i de uppgifter som lämnas kan dock påverkas av att den "svenska" producenten i viss mån kan dra nytta av det ansvar som en producent i ett annat EU-land redan tagit på sig. I praktiken kan det alltså bli så att den enda betungande uppgiften för den "svenska" producenten är att se till att det finns ett insamlingssystem för produkten om och när den blir avfall i Sverige.

Informationen till Naturvårdsverket bör lämnas så att marknadsandelar kan beräknas på det sätt som är lämpligt både för tillämpningen av direktivet i Sverige och, såvitt avser distansförsäljning, de andra EU-länderna. Uppgifterna kan t.ex. lämnas för varje produktkategori eller för olika produkttyper. Uppgifterna kan avse försäljning i vikt eller antal beroende på vad som är lämpligt. Det väsentliga är att indelningen och informationen gör det möjligt att inom varje vald produktkategori eller produktmarknad få jämförbara data. I fråga om distansförsäljning till andra EU-länder är syftet att Naturvårdsverket skall kunna

lämna uppgifter till den myndighet i det andra landet som beräknar marknadsandelarna där.

Syftet med bestämmelsen i 9 § fjärde punkten är att tillsynsmyndigheten, användare och andra som vill ta producentansvaret i anspråk skall kunna få den information som behövs för att få veta vem som är ansvarig producent för en viss produkt samt, för det fall producenten inte själv tar sitt ansvar, möjlighet att finna finansiering för hanteringen av produkterna.

För att beräkningen av marknadsandelar skall fungera avseende distansförsäljning krävs att Naturvårdsverket organiserar ett nära samarbete för utbyte av information med andra EU-länder. Utan ett sådant samarbete kan de enskilda produktmarknaderna inte beräknas. Naturvårdsverket bestämmer närmare om de tidsperioder eller tidpunkter som marknadsandelarna skall avse.

11 §

Med paragrafen genomförs direktivets artiklar 10.3 och 11.2.

Såvitt gäller skyldigheten enligt andra punkten i första stycket att se till att det av märkningen framgår att produkterna släppts ut på marknaden efter den 12 augusti 2005, framgår det varken av direktivet eller av den föreslagna paragrafen om det skall ske med angivande av datum eller på annat sätt. Märkningens utformning bör följa det förslag till sådan märkning som CEN, CENELEC och ETSI redovisar i sitt standardiseringsuppdrag.

Det skall vara möjligt att med hjälp av märkningen hitta den ansvarige producenten. Det är alltså inte nödvändigt att produkterna i sig bär den ansvarige producentens namn. Kravet på identifikationsmärkning bör följa det förslag till sådan märkning som CEN, CENELEC och ETSI redovisar i sitt standardiseringsuppdrag.

Det kan antas att produkter som förs in till Sverige från ett annat land i Europeiska unionen redan är tillräckligt märkta. Produkterna kan ha märkts enligt kraven i förordningen av den som släppte ut produkterna på marknaden för första gången i det andra landet i Europeiska unionen eller den som från tredje land förde in produkterna till Europeiska unionen. I sådana fall kan det ofta vara tillräckligt att den ”svenska” producenten enligt 9 § lämnar de uppgifter som behövs för att kunna koppla

ihop märkningen med den registerinformation som visar hur producentansvaret fullgörs. Däremot måste en producent som till Sverige för in produkter som saknar märkning naturligtvis ombesörja att produkterna blir märkta.

Bestämmelsen i andra stycket, som ger möjlighet att placera märkningen med soptunnesymbolen på annan plats än på produkten, är avsedd att tillämpas endast i undantagsfall.

12 §

Med paragrafen genomförs direktivets artiklar 8.2 första stycket och 9.1 första stycket.

Paragrafen avser producentansvaret för produkter som producenter säljer efter den 12 augusti 2005. Det är det grundläggande ansvaret som anges. Detta grundläggande ansvar behöver inte avgränsas till försäljning som sker i Sverige. Enligt direktivet skall ansvaret gälla i hela EU och detta förhållande bör framgå även av den svenska förordningstexten. Hur producentansvaret skall tas specifikt för produkter som säljs i Sverige framgår av 16–19 §§.

Ansvaret träffar de producenter som efter den 12 augusti 2005 bedriver verksamhet som innebär att elektriska och elektroniska produkter genom försäljning förs ut på den svenska marknaden. Den bakomliggande regleringen i direktivet har syftat till att hitta en tidpunkt från vilken producenterna skall vara beredda att ta s.k. individuellt ansvar för sina ”egna” produkter, dvs. just de produkter som de själva säljer. Det har alltså aldrig varit fråga om att produkterna vid denna sökta tidpunkt skall vara konstruerade på ett visst sätt eller ha ett visst innehåll. Ansvaret följer av att man efter den 12 augusti 2005 i egenskap av producent säljer elektriska och elektroniska produkter i Sverige eller på distans till ett annat EU-land. För att genomföra direktivet är det nödvändigt att producenter i de andra EU-länderna tar ansvar på motsvarande sätt för de produkter som de säljer där eller på distans till Sverige.

Bestämmelsen gäller elektriskt och elektroniskt avfall oavsett om det utgör hushållsavfall eller inte.

Bestämmelser om hur ansvaret skall tas för produkter som blir avfall i Sverige finns i 16 och 17 §§.

13 §

Med paragrafen genomförs direktivets artikel 8.3.

Paragrafen avser ansvaret för det s.k. historiska avfallet till den del det historiska avfallet är hushållsavfall.

Ansvaret är inte avgränsat till de produkter som producenten själv sålt utan avser producentens skyldighet att vara med och ta del i ansvaret för omhändertagandet av alla de elektriska och elektroniska produkter som har släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005 och som blir hushållsavfall. Det har alltså i detta sammanhang ingen betydelse på vilket sätt eller var produkterna en gång släpptes ut på den gemensamma marknaden. Det har inte heller någon betydelse vilka slags elektriska och elektroniska produkter som uppkommer i hushållsavfallet, så länge det är fråga om produkter som omfattas av bilaga 1 till förordningen.

Ansvaret följer av att man i egenskap av producent säljer elektriska och elektroniska produkter. Förutom att enligt 12 § behöva ta ansvar för de produkter som producenten själv säljer (dvs. att ta ansvar för att de nya produkter som säljs blir omhändertagna vid en okänd framtida tidpunkt) är det alltså fråga om att i den tid då försäljningen av de nya produkterna sker vara med och ta hand om annat avfall (det samtida hushållsavfallet).

I andra stycket preciseras hur ansvaret avgränsas med avseende på det historiska avfall som uppkommer i Sverige (första punkten) och i andra EU-länder (andra punkten). Ansvaret avser varje producents andel av det historiska hushållsavfallet. Denna andel skall till sin storlek ha samma proportion som producentens andel av den eller de relevanta samtida produktmarknaderna. När det gäller vilka producenter som skall vara med i ansvaret för det historiska hushållsavfallet är det rimligt att avgränsa producentkretsen till de producenter som säljer sådana elektriska och elektroniska produkter som typiskt sett kan förväntas bli hushållsavfall. Det är sådana produkter som i förordningen kallas hushållsprodukter. Alltså är det den eller de produktmarknader för nya hushållsprodukter som blir avgörande för vilka producenter som träffas av kraven i 13 §. I motiven till 4 § finns en mer utförlig beskrivning av vad som bör omfattas av termen hushållsprodukter.

Av tredje stycket följer att andelarna av det historiska hushållsavfallet och andelarna av de olika produktmarknaderna för hushållsprodukter kan bestämmas på lämpligt sätt. Med stöd av 30 § får Naturvårdsverket meddela föreskrifter om hur indelningen skall göras. Indelningen kan ändras över tiden och anpassas till utvecklingen och det faktum att inblandade aktörer – producenter, kommuner och avfallshanterare – vinner erfarenhet om vilken indelning som är mest ändamålsenlig. Naturvårdsverket kan alltså allt från att bestämma att alla hushållsprodukter skall ingå i en enda produktmarknad (med följd att alla producenter som säljer hushållsprodukter skall vara med i ansvaret för alla slags ”historiska” produkter i hushållsavfallet) till att göra en sådan fin indelning av produktmarknaderna att t.ex. ansvaret för uttjänta ”historiska” eltandborstar skall gälla enbart de producenter som i samtiden säljer eltandborstar.

I fråga om distansförsäljning till andra EU-länder kan dock Naturvårdsverket behöva anpassa indelningen i produktmarknader till den indelning som bäst passar för beräkningen av andelar i de olika länderna.

De indelningar i produktmarknader och liknande som behövs för en ändamålsenlig tillämpning av 13 § har naturligtvis betydelse för vilka uppgifter Naturvårdsverket behöver enligt 9 §.

Bestämmelser om hur ansvaret skall tas för produkter som blir avfall i Sverige finns i 16 och 17 §§.

14 §

Med paragrafen genomförs direktivets artikel 9.1 andra stycket.

Skyldigheten gäller på s.k. ”lika-för-lika”-basis, enligt principen ”gammal för ny”. Skyldigheten omfattar alltså endast försäljning av fabriksnya produkter och inte försäljning på begagnatmarknaden. Vidare gäller kravet endast produkter av samma produkttyp eller som i normal användning fyller väsentligen samma funktion som de nya produkterna.

Bestämmelser om hur ansvaret skall tas för produkter som blir avfall i Sverige finns i 16 och 17 §§.

15 §

Paragrafen motsvarar direktivets artikel 9.2.

När elektriska och elektroniska produkter blir avfall i hushållen skall hushållen inte behöva stå för de kostnader som en miljöriktig hantering av avfallet innebär. Det skall alltså vara möjligt för hushållen att bli av med sitt avfall utan att först vid den tidpunkten behöva konfronteras med produkternas miljö-kostnader. Kostnaderna för den miljöriktiga hanteringen bör i stället redan från början återspeglas i produkternas pris.

Motsatsvis innebär bestämmelsen att producenterna kan ta betalt för att ta hand om avfall som uppkommer hos andra än hushåll.

16 §

Bestämmelserna i 12–15 §§ slår fast vilket ansvar producenten har för avfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter, dvs. ansvar för de produkter som producenten själv säljer (12 §), ansvar för en andel av det historiska hushållsavfallet (13 §), ansvar för annat historiskt avfall (14 §) och skyldighet att från hushållen ta emot avfallet ”gratis” (15 §). Bestämmelserna i 16 § preciserar hur detta ansvar skall tas i Sverige.

Paragrafen preciserar innebörden av uttrycket ”ta hand om” och tar sikte på vad som krävs för att en producent skall anses ha en tillräcklig beredskap för att ta hand om det avfall som kan förväntas uppkomma i Sverige.

Avgränsningen till ”det avfall som kan förväntas uppkomma i Sverige” har betydelse på så sätt att de skyldigheter som följer av paragrafen inte behöver fullgöras för produkter som inte kan förväntas bli avfall i Sverige. En producentens försäljning i Sverige skall enligt 9 § rapporteras till och registreras av Naturvårdsverket. Försäljningen i Sverige är en presumtion för att produkterna också kommer att användas i Sverige och därför kan förväntas bli avfall i Sverige. Presumtionen kan brytas t.ex. i fråga om ett parti produkter som producenten säljer i Sverige men där producenten visar eller gör sannolikt att köparen i sin tur för ut partiet från Sverige för att nå produkternas användare i ett annat land. Det insamlingssystem som producenten skall upprätthålla eller

vara ansluten till i Sverige behöver inte vara dimensionerat för ett sådant produktparti.

För det avfall som producenten enligt 12–14 §§ har ansvar för och som kan förväntas uppkomma i Sverige betyder 16 § att producenten måste ta hand om avfallet genom att dels samla in det (punkterna 1 och 2), dels se till att det insamlade avfallet hanteras på ett miljöriktigt sätt (punkten 3).

Producenten måste se till att det finns åtminstone ett insamlingssystem (jfr definitionen i 4 §) för de produkter som producenten har sålt (jfr 12 §). Om producenten har skyldighet att ta ansvar för en andel av det s.k. historiska hushållsavfallet (jfr 13 §), skall producenten se till att det finns ett insamlingssystem också för det avfallet. Det eller de insamlingssystem som producenten upprätthåller eller ansluten till skall vara lämpliga för sitt ändamål. Kriterier för bedömningen av vad som är ett lämpligt insamlingssystem finns i 17 §.

Det behövs inget insamlingssystem för det historiska avfall som en producent enligt 14 § är skyldig att ta emot ”ett-mot-ett” i samband med försäljning av nya produkter. Det är tillräckligt att producenten ser till att avfallet kan lämnas till producenten på ett enkelt och ändamålsenligt sätt, t.ex. genom att erbjuda sig att vid leverans av nya produkter ta en motsvarande mängd utjänta produkter i retur.

En bestämmelse om gränsdragningen mellan producenternas ansvar och kommunernas ansvar finns i 8 §.

Enligt 15 kap. 5 a § miljöbalken har varje avfallsinnehavare ett ansvar för att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Detta gäller naturligtvis en producent eller den som på en producents vägnar har avfall som samlats in eller tagits emot till följd av bestämmelser om producentansvar. Den miljöriktiga hantering som avses i 16 § tredje punkten är mer preciserad än miljöbalkens allmänna regel och följer av direktivets artiklar 5.4 och 6.1 samt bilaga II. Vad ansvaret innebär framgår av gällande bestämmelser om olika avfalls hantering, bl.a. avfallsförordningen (2001:1063) där Naturvårdsverket bemyndigas att meddela de föreskrifter om återvinning och bortskaffande av avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter.

17 §

Med paragrafen genomförs delvis direktivets artikel 5. Samtidigt genomförs en del av de tankar som regeringen uttryckte i propositionen Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (prop. 2002/03:117). Paragrafen innehåller en uppräkningslista av kvalitetskriterier som måste vara uppfyllda för att ett insamlings-system skall kunna betraktas som lämpligt. Kvalitetskriterierna är allmänt hållna och i det enskilda fallet måste en bedömning göras med hänsyn till dels vad det är för produkter som en producent säljer och hur den produktmarknaden ser ut, dels vad som kommer fram i det samråd som producenten enligt 23 § skall ha med berörda kommuner.

Punkterna 1–5 handlar om att göra det lätt för avfallslämnare att göra sig av med sitt avfall – att vältra över det fortsatta hanteringsansvaret på producenterna. För att upprätthålla och förbättra insamlingsviljan hos allmänheten måste insamlings-systemen leva upp till vissa grundläggande krav. De lösningar som producenterna väljer måste därför innebära att konsumenterna får tillgång till insamlings-system som är lättillgängliga och ger en god service. Det är svårt att generellt bestämma vad som är den rätta innebörden av ”lättillgängligt” och vad som är ”god service”. Behovet och det som är rimligt att kräva av producenterna varierar mellan olika slags produkter. Det bör också finnas utrymme för de berörda aktörerna att i samarbete vinna erfarenheter och hitta de mest ändamålsenliga och välavvägda servicenivåerna. Producentansvaret får dock inte medföra att möjligheterna att bli av med avfall försämras jämfört med i dag. Detta gäller särskilt de privata hushållens möjligheter. I dag håller kommunerna olika hög grad av service för sina kommuninvånare och i en del kommuner kan servicenivån t.o.m. vara högre än vad som vore rimligt att kräva av en enskild producent. Med tanke på den infrastruktur och kompetens beträffande insamling som finns i kommunerna är det rimligt att anta att ett samarbete mellan producenter och kommuner, där kommunernas insamlings-system används, av många kommer att anses vara den bästa lösningen. För att stimulera utvecklingen bör det dock finnas utrymme för individuella lösningar. Producenterna ges

därför utrymme att inom fastlagda ramar organisera insamlingen på det sätt de finner lämpligast. De kan exempelvis sluta sig samman i ett kollektivt insamlingssystem, upprätta egna sådana system eller använda sig av befintliga system. Bestämningen utgör inte heller något hinder mot att en producent anlitar andra aktörer för att uppfylla sina skyldigheter.

Enligt första stycket tredje punkten har kraven gjorts beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. Producenten skall se till att det för de produkter som producenten säljer finns ett insamlingssystem som har beredskap att vid en obestämd tidpunkt i framtiden ta emot produkterna när de blir avfall. Var i landet insamlingssystemet skall finnas och hur det i övrigt måste vara uppbyggt är beroende av de sålda produkterna och var det kan antas att de används för att sedan bli avfall. En begränsad mängd produkter, en geografiskt begränsad spridning av produkterna eller andra omständigheter kan ha betydelse för insamlingsbehovet och det bör finnas möjlighet att anpassa insamlingssystemet efter detta. Så t.ex. kan det knappast krävas att en producers försäljning av kylskåp till konsumenter i sydöstra Skåne medför en skyldighet att se till att det finns insamlingssystem som har beredskap att ta emot kylskåpen i Haparanda och Övertorneå.

Annorlunda förhåller det sig med det s.k. historiska avfallet enligt 13 §, där insamling måste ske i hela landet och där varje producent skall ta sin andel av detta landsomfattande ansvar. Enligt första stycket fjärde punkten skall en producent som har skyldighet att ta del i ansvaret för det s.k. historiska hushållsavfallet se till att det i varje kommun finns ett insamlingssystem som tar emot sådant avfall. För producenter som säljer hushållsprodukter (jfr definitionen i 4 §) i Sverige är det alltså nödvändigt att upprätthålla eller vara ansluten till ett rikstäckande insamlingssystem eller flera insamlingssystem som tillsammans är rikstäckande. För den skånske kylskåps säljaren kan det alltså bli nödvändigt att se till att vara med och dela bördan för insamling av "historiska" kylskåp i Övertorneå.

Enligt första stycket femte punkten skall insamlingssystemet vara öppet även för produkter som inte omfattas av producentens ansvar, om produkterna är hushållsavfall och av samma typ

som de produkter för vilka insamlingssystemet har inrättats. För "historiskt" hushållsavfall innebär detta inget problem för insamlingssystemet, eftersom kostnaderna för att ta hand om produkterna ändå skall fördelas mellan alla ansvariga producenter. För "nya" produkter där den ansvarige producenten inte deltar i insamlingssystemet (t.ex. ett kylskåp som den skånske kylskåpsäljaren har sålt och som mot förmodan har följt med ett flyttlass till Haparanda och blivit avfall där) kommer den som svarar för systemet att via märkningen och uppgifter i Naturvårdsverkets register att kunna "vältra över" kostnaderna på den icke-deltagande producenten.

Av central betydelse är att kommunerna kan bli kvitt det avfall som hamnar hos dem, eftersom det innebär att ansvaret för den fortsatta hanteringen därmed övergår från kommunerna till producenterna (jfr 8 §). Producenternas insamlingssystem måste därför möta kommunernas behov av att kunna lämna ifrån sig t.ex. det avfall som kommunerna hämtat hos hushållen eller som hushållen lämnat på kommunernas avfallsstationer. Producentansvaret får därmed en reell innebörd även i de fall när avfallet hamnar i kommunernas insamlingssystem.

Andra stycket innebär att det för såväl kommunerna som producenterna är viktigt att i samrådet lyfta fram det som enligt deras mening är väsentligt för bedömningen av vad som är ett lämpligt insamlingssystem. Om producenterna och kommunerna inte kan komma överens om vad som är lämpligt, blir det ytterst en fråga för rättstillämpningen att avgöra hur långt producenternas ansvar sträcker sig.

Tredje stycket anger en miniminivå för det samarbete mellan producenter och kommuner som behövs för att producenterna skall leva upp till kravet att underlätta för kommuner att på hushållens vägnar lämna elektriska och elektroniska produkter till producenternas insamlingssystem. Inget hindrar producenterna och kommunerna att finna andra lösningar för samarbetet.

18 §

Med paragrafen genomförs direktivets artikel 8.2 andra stycket.

Som artikel 8.2 i direktivet har formulerats får man intrycket att en producent vid den tidpunkt då producenten släpper ut pro-

dukterna på marknaden i Sverige måste veta vilka produkter som faktiskt kommer att bli hushållsavfall. Detta är dock en omöjlig kunskap och kan inte antas vara syftet med bestämmelsen. Ett krav på lämnande av garanti bör i stället gälla om produkterna typiskt sett används i hushåll och därför kan antas bli hushållsavfall (jfr definitionen av hushållsprodukt i 4 §). Det är därför rimligt att kräva att en producent vid tidpunkten för försäljningen av sådana produkter också ser till att det finns en garanti för fullgörandet av producentens skyldigheter.

För producenter som säljer hushållsprodukter på distans till användare i ett annat EU-land innebär bestämmelsen att producenten vid försäljningstillfället skall säkerställa att det för uppfyllandet av kraven i 12 § finns en finansiering den dag produkterna blir avfall i det landet. Uttrycket ”ta hand om” kan anses omfatta krav på förbehandling, återanvändning, materialåtervinning, energiutvinning eller omhändertagande på ett annat sätt som är godtagbart från miljösynpunkt. Uttrycket kan även anses omfatta insamling enligt kraven i det land till vilket producenten säljer hushållsprodukterna på distans. För hushållsprodukter som säljs på distans till ett annat EU-land bör alltså säkerställandet bedömas med hänsyn till de nationella förhållandena i det landet. Detta kan anses motsvara artikel 8.4 i direktivet.

En producent som för in elektriska och elektroniska produkter till Sverige från ett annat land i Europeiska unionen behöver inte lämna någon ny finansiell garanti i den mån producenten kan visa att garantin redan finns till följd av en åtgärd som redan vidtagits på ett sätt som motsvarar kraven i 18 §.

I bestämmelsen anges en rad exempel på vilket sätt säkerställandet kan göras. Exemplet finns också i direktivet, även om formuleringarna skiljer sig åt i detaljer. Exempelvis kan vissa former av återvinningsförsäkringar utgöra en lämplig typ av försäkringssystem. Att delta i ett kollektivt insamlingssystem kan i sig inte anses uppfylla kriteriet för ett lämpligt system för finansiering. Ett insamlingssystem kan dock anses lämpligt om det kan göras sannolikt att systemet inte riskerar att upphöra med sin verksamhet innan den medverkande producentens produkter omhändertagits. Ett avtal som innebär att flera producenter inbördes garanterar att ta hand om producenternas elekt-

riska och elektroniska produkter skulle kunna anses som ett lämpligt system under förutsättning att sannolikhetskravet uppfylls. Om tillräckligt många eller kreditvärldiga producenter medverkar i systemet är det mer sannolikt att produkterna kommer att omhändertas än om endast ett fåtal, små producenter med liten produktmarknad medverkar i systemet. Med stöd av 30 § får Naturvårdsverket i föreskrifter närmare ange vad som krävs av en finansiell garanti och hur den skall kunna tas i anspråk.

19 §

Med paragrafen genomförs direktivets artikel 11.1.

Upplysningarna kan t.ex. avse instruktioner om hur produkterna på lämpligt sätt skall behandlas, demonteras eller uppgraderas. De kan även avse hur produkterna är sammansatta eller vilka komponenter, material, farliga ämnen och preparat som ingår i produkterna. Skyldigheten att lämna upplysningar kan fullgöras genom att producenten ser till att upplysningar finns tillgängliga om varje typ av elektrisk och elektronisk produkt. Producenten behöver inte själv göra upplysningarna tillgängliga om detta redan gjorts av någon annan, men producenten bör kunna visa på vilket sätt upplysningarna finns tillgängliga.

Med tillgängliga upplysningar avses även att upplysningarna skall vara begripliga såväl för dem som yrkesmässigt hanterar avfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter som för andra som kan antas vilja återanvända sådana produkter. Upplysningarna bör finnas i en lämplig språkversion.

En producent som t.ex. för in produkter till Sverige från ett annat EU-land bör kunna informera om hur upplysningar om produkterna finns tillgängliga för dem som i Sverige yrkesmässigt hanterar avfall som utgörs av sådana produkter. Upplysningarna kan göras tillgängliga i form av handböcker eller genom elektroniska media, t.ex. cd-rom eller internetjänster.

20 §

Med paragrafen genomförs direktivets artikel 6.5 samt delvis artiklarna 7.3 och 12.1.

Uppgiftslämnandet kan naturligtvis för producentens räkning göras av den som utför omhändertagandet.

Uppgifterna bör lämnas till Naturvårdsverket på det sätt och i den omfattning som verket bestämmer, t.ex. i vikt eller antal och indelat i produktkategorier eller produkttyper.

De uppgifter som lämnas till Naturvårdsverket ligger till grund för kontrollen och efterlevnaden av de återvinningsmål som anges i bilaga 3 till förordningen. Naturvårdsverket har i sina föreskrifter och Allmänna råd (NFS 2001:8) om yrkesmässig förbehandling av avfall som utgörs av elektriska eller elektroniska produkter föreskrivit om anteckningsskyldighet för förbehandlare om bl.a. inkommande avfallsmängder, de anläggningar som förbehandlat avfall transporteras till och mängder lagrat, icke förbehandlat avfall. En del av de uppgifter som skall lämnas till Naturvårdsverket enligt bestämmelsen kommer därför att finnas hos förbehandlare, materialbolag eller återvinningscenter som för producenternas räkning tar hand om elektriska och elektroniska produkter.

När hanteringen av elektriska och elektroniska produkter skett i tredje land, dvs. utanför gemenskapen, måste producenten kunna visa att hanteringen har skett på ett sätt som motsvarar direktivets krav. Med hantering avses all behandling inklusive förbehandling av produkter. Kravet omfattar således inte produkter som återanvänts utan att förbehandling skett. Om hanteringen inte kan anses ha skett i enlighet med de bestämmelser som gäller för avfallshantering i Sverige eller i enlighet med direktivets krav, bör uppgifterna inte kunna läggas till grund för uppnåendet av de återvinningsmål som anges i förordningens bilaga 3. Detta gäller särskilt för avfall som exporterats till tredje land. En förutsättning för att avfall skall kunna behandlas i tredje land är också att transporten dit uppfyller kraven i rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen (EGT L 30, 6.2.1993, s.1, Celex 31993R0259).

Statistik över export av avfall sammanställs i dag av Naturvårdsverket. Den tillståndsprovning som sker i enlighet med den nämnda EG-förordningen och den kompletterande svenska för-

ordningen (1995:701) om gränsöverskridande transporter av avfall utgör underlag för statistiken. För transport av elektriskt och elektroniskt avfall krävs tillstånd i de flesta fall. Dock finns det ett fåtal avfallsslag som finns upptagna på ”grön lista” i EG-förordningen och som skulle kunna omfatta elektriska och elektroniska produkter. Transporter av avfallsslag upptagna på ”den gröna listan” behöver inte anmälas till Naturvårdsverket. I syfte att kunna sammanställa ett heltäckande rapporteringsunderlag föreslås att producenterna skall ansvara för rapportering till Naturvårdsverket om export av elektriskt och elektroniskt avfall.

21 §

Med paragrafen genomförs direktivets artikel 10.1. Även slutsatserna i propositionen Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (prop. 2002/03:117) ligger till grund för paragrafens utformning.

I syfte att öka hushållens medvetenhet om kretsloppssamhället, vilja att sortera och därmed öka graden av återanvändning och återvinning bör hushållen, när kommunen informerar hushållen om avfallshantering, få den information som kan anses nödvändig i ett hälso- och miljöperspektiv.

22 §

Med paragrafen genomförs de tankar som regeringen uttryckte i propositionen Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (prop. 2002/03:117). I direktivet finns inget krav på att information skall lämnas till andra än hushåll.

Information om produkterna och producentansvar till andra användare än hushåll behöver inte vara av samma omfattning som den som tillhandahålls hushållen. Informationen om syftet med att avfallet hanteras skilt kan anses omfatta information om sortering och selektiv förbehandling samt dess samband med återanvändning och återvinning av produkterna. Informationen bör utformas och lämnas på ett sådant sätt att den kan anses nå dem som kan antas vilja lämna elektriska och elektroniska

produkter till producenten eller till ett insamlingssystem, t.ex. i samband med köp av produkterna.

23 §

Med berörd kommun avses en kommun där skyldigheten att ta hand om produkterna skall fullgöras enligt 17 §. I praktiken innebär detta att samråd skall ske med de kommuner där producenten skall se till att lämpligt insamlingssystem finns. Inget hindrar att samrådet fullgörs av den som för producentens räkning ombesörjer insamlingen.

24 §

I paragrafen anges vad som krävs för att en producent skall anses ha fullgjort sin samrådsskyldighet. Om samrådet sköts av den som upprätthåller ett insamlingssystem kan enskilda producenter som senare ansluter sig till systemet komma att omfattas av det samråd som systemutövaren fullgjort.

En del av de uppgifter som kommunen enligt 21 § skall lämna till hushållen i samband med att kommunen informerar om avfallshanteringen inom kommunen bör tillhandahållas av producenterna. Detta gäller t.ex. uppgifter om farliga ämnen som kan förekomma i produkterna och vilken effekt dessa har på hälsa och miljön samt uppgifter om de insamlingssystem som hushållen har tillgång till.

Kravet att lämna de uppgifter om hanteringen av elektriska och elektroniska produkter som behövs för kommunens renhållningsordning bygger på uttalanden i propositionen Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (prop. 2002/03:117). Uppgifter som kan vara av intresse är t.ex. avfallets art, sammansättning, mängd och hantering.

25 §

Producenternas synpunkter kan avse hur sortering skall gå till eller hur insamlingssystemen är organiserade.

26 §

Bestämmelsen syftar till att dels ge producenterna förutsättningar att fördela ansvaret sinsemellan, dels skapa förutsättningar för kontroll av att producenterna tar det ansvar som krävs av dem. Producenterna får med hjälp av Naturvårdsverkets beräkningar och information själva reglera hur ansvaret skall fördelas dem emellan och hur eventuella betalningar skall administreras.

Genom den information Naturvårdsverket har tillgång enligt 9 § finns förutsättningar för verket att beräkna producenternas marknadsandelar enligt 10 §. För att veta hur stor del av det insamlade historiska hushållsavfallet som varje producent skall ansvara för krävs även kunskap om hur mycket avfall som samlats in. Också de uppgifterna kommer att finnas samlade hos Naturvårdsverket enligt 20 §. Med den samlade information som finns hos Naturvårdsverket ges förutsättningar att beräkna hur stor en producers andel kan anses vara. En sådan beräkning är nödvändig för att systemet skall bli rättvist. Exempelvis gäller detta när en ansvarig producent inte tar sin del av ansvaret, dvs. där den andel hushållsprodukter (jfr definitionen i 4 §) som producenten har sålt är större än den andel omhändertaget "historiskt" hushållsavfall som producenten kan tillgodoräkna sig, samtidigt som en annan producent tagit hand om mer avfall än vad som motsvarar dennes försäljningsandel. Naturvårdsverkets beräkningar skall då kunna visa detta förhållande.

Även andra stycket skapar förutsättningar för en rättvis fördelning av ansvaret genom att berörda kan vända sig till Naturvårdsverket för att exempelvis få information om vem som är ansvarig för en viss produkt.

Naturvårdsverket har i rollen som tillsynsmyndighet möjlighet att kontrollera att producenterna verkligen har tagit sitt ansvar.

27 §

Redovisningsskyldigheten omfattar det som Naturvårdsverket har tillsynsansvar över. En stor del av de krav som ställs kan kontrolleras redan utifrån de uppgifter som producenten lämnar enligt 9 och 20 §§.

Inom ramen för insamlingssystem som producenter ansluter sig till har producenterna möjlighet att uppdra åt insamlings-systemet att sköta redovisningen. På det sättet är det också möjligt för de anslutna producenterna att samlat redovisa hur de tar sitt ansvar. Det är också möjligt för producenter att vid sidan av olika insamlingssystem gemensamt och kollektivt redovisa hur de tar sitt ansvar.

För det s.k. historiska hushållsavfallet kan t.ex. summan av de anslutna producenternas ansvar redovisas mot summan av det avfall som insamlingssystemet eller producenterna samman-tagat tagit hand om. Om den sistnämnda summan är lika stor eller större än den förstnämnda kan varje deltagande producent anses ha fullgjort sitt ansvar för det historiska hushållsavfallet enbart genom att vara ansluten till systemet och från tillsyns-synpunkt skulle någon detaljerad fördelning på de deltagande producenterna inte behöva göras. Om det omhändertagna avfallet inte uppgår till minst summan av de deltagande producenternas ansvar, blir det dock nödvändigt med en mer detaljerad redovisning. För de deltagande producenterna – och den som driver det insamlingssystem som producenterna är anslutna till – kan det då bli intressant att i stället se till att insamlingssystemet eller producentsammanslutningen s.a.s. köper in sig i det överskott av omhändertaget historiskt hushållsavfall som finns hos andra producenter eller insamlingssystem.

Summan av redovisningen och den information som Naturvårdsverket har tillgång till gör det möjligt att kontrollera ansvarstagandet och beivra när en producent inte på ett tillfredsställande sätt kan visa att ansvaret fullgörs.

28 §

Med paragrafen genomförs direktivets artikel 12.1 tredje stycket och artikel 16.

Enligt artikel 12.1 tredje stycket skall den information som samlats in i enlighet med artikel 12 vartannat år lämnas till kommissionen. Detta skall ske inom arton månader efter utgången av den period som informationen avser. Den första omgången information skall avse åren 2005 och 2006. Informationen skall tillhandahållas i ett format som har antagits av en tek-

nisk kommitté. Avsikten är att upprätta databaser om behandlingen av elektriskt och elektroniskt avfall. Det framgår inte av direktivet vem som skall upprätta databaserna. Medlemsstaterna skall dessutom vart tredje år rapportera till kommissionen om genomförandet av direktivet. Detta skall ske genom att ett frågeformulär, som skickas till medlemsstaterna, fylls i och returneras till kommissionen.

Samarbete med andra länder behövs framför allt för uppgifter som kan ligga till grund för en bedömning av de enskilda producenternas andelar av de hushållsprodukter som säljs i Sverige och, för produkter som säljs på distans till andra länder, uppgifter som kan ligga till grund för beräkningen av producenternas marknadsandelar i det landet. Därutöver behövs utbyte av information om hur en producent säkerställt fullgörandet av sitt producentansvar.

30 §

Naturvårdsverket bemyndigas att meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av de bestämmelser som rör registrering, omhändertagande, insamlingssystem, säkerställande av finansiering, uppgiftslämnande, andelsberäkning och redovisning.

31 §

Med paragrafen genomförs direktivets artikel 15, som anger att medlemsstaterna skall fastställa påföljder för överträdelse av nationella bestämmelser som antagits i enlighet med direktivet. Påföljderna skall vara effektiva, proportionella och avskräckande. För andra överträdelser än de som anges i paragrafen finns sanktionsbestämmelser i förordningen (1998:950) om miljöskattavgifter.

Ikraftträdande

De nationella författningar som behövs för genomförandet av WEEE-direktivet skall, enligt direktivet, ha satts i kraft senast den 13 augusti 2004 och det nya regelverket tillämpas från och med den 13 augusti 2005. Det finns således inget lagligt utrymme att börja tillämpa förordningen senare än den 13 augusti 2005.

Tillämpningen i samband med uppbyggnaden av det nya producentansvarssystemet

Förordningen innehåller de bestämmelser som behövs för att göra direktivets krav rättsligt bindande för producenter och myndigheter i Sverige och som gör det möjligt att utveckla det svenska genomförandet så att direktivets syften kan tillgodoses.

För de berörda producenterna och myndigheterna kan det ta lång tid att hitta de indelningar i produktmarknader, produktkategorier och tidsperioder och de krav på uppgiftslämnande som är mest ändamålsenliga för att producentansvarssystemet, registret och de mer detaljerade kraven på insamlingsystemen och de finansiella garantierna skall fungera väl. Inledningsvis måste det bli fråga om att samla erfarenheter så att både regelverket och den praktiska tillämpningen kan utvecklas på bästa möjliga sätt. Över tiden blir det också nödvändigt att kunna anpassa tillämpningen till förändringar på marknaderna och i omvärlden. Med hänsyn till att den gemensamma EU-marknaden skall kunna fungera väl behöver den svenska tillämpningen av direktivet så långt som möjligt samordnas med de andra EU-ländernas system. Ett fortlöpande informationsutbyte kommer att påverka vårt regelverk och dess tillämpning.

Enligt 30 § har Naturvårdsverket möjlighet att meddela föreskrifter för tillämpningen av bestämmelserna om producenternas uppgiftsskyldighet, om registret, om beräkning av marknadsandelar, om den indelning i produktmarknader som behövs för hanteringen av det "historiska" hushållsavfallet, om insamlingsystemen och om de finansiella garantierna. Såväl Naturvårdsverket som producenterna har uttryckt en oro med anledning av att förordningen måste träda i kraft innan sådana mer detaljerade föreskrifter har kommit på plats.

Det som producenterna måste efterleva från och med den 13 augusti 2005 är de skyldigheter som följer av de olika bestämmelserna i förordningen.

Uppgiftsskyldigheten

Den första skyldigheten följer av 9 § med krav på producenterna att lämna uppgifter till Naturvårdsverket "specificerat i de

produkttyper och på det sätt som för tillämpningen av förordningen är lämpligt”. Som nämnts, kan det ta tid innan Naturvårdsverket mer detaljerat kan slå fast vad uppgifterna bör eller skall innehålla. I avvaktan på mer detaljerade föreskrifter om vad som är lämpligt är det alltså – för att producenten skall anses efterleva förordningens krav – tillräckligt att producenten lämnar uppgifter om sin försäljning med en specificering och detaljeringsgrad som framgår av förordningstexten. De uppgifter som producenterna lämnar kommer att utgöra ett viktigt underlag för Naturvårdsverkets arbete med att bedöma behovet av och innehållet i mer detaljerade föreskrifter.

Också när det gäller sista punkten i 9 §, nämligen ”uppgifter om hur producenten avser att fullgöra sitt ansvar...”, är det i avvaktan på mer detaljerade föreskrifter tillräckligt att producenten kort redogör för hur märkningskravet är uppfyllt, det arbete som producenten deltar i eller planerar för att ordna med insamlingsssystem och för att samråda med berörda kommuner, vad producenten (vid försäljning av hushållsprodukter) har gjort eller avser att göra för att på lämpligt sätt säkerställa att det finns finansiering för att ta hand om produkterna när de blir avfall samt vad producenten har gjort eller avser att göra för att i övrigt uppfylla förordningens upplysningskrav.

I förordningen anges ingen preciserad tidpunkt för när producenten måste lämna uppgifterna till Naturvårdsverket. I avsaknad av en sådan precisering bör skyldigheten anses behöva uppfyllas i ett så nära samband med försäljningen att syftet med uppgiftslämnandet inte förfelas. Naturvårdsverket har möjlighet att i föreskrifter precisera en tidpunkt och, om det i ett inledningsskede behövs för att ge berörda aktörer rådrum, t.o.m. bestämma en tidpunkt för det allra första uppgiftslämnandet.

Märkningskyldigheten

De produkter som producenter säljer efter den 12 augusti 2005 skall vara märkta (11 §). Märkningen skall bl.a. göra det möjligt att identifiera den ansvariga producenten. Det kravet bör kunna uppfyllas även om registeruppgifterna till följd av sådana före-

skrifter som nämnts i det föregående inte finns redan fr.o.m. den 13 augusti 2005 eller fr.o.m. försäljningsdagen.

Skyldigheten att ta hand om de produkter som säljs

Enligt 12–17 §§ skall producenterna ta hand om avfall. Det ansvar som slås fast i 12 § skall gälla de produkter som producenten har sålt efter den 12 augusti 2005 och alldeles oavsett hur producenten ordnar med insamlingssystem.

Det förhållandet att mer detaljerade föreskrifter om insamlingssystemens utformning inte kommer att finnas redan den 13 augusti 2005 bör inte få inverka på kravet i 12 §, som utgör grund för direktivets tillämpning i hela EU. För de produkter som sålts och hinner bli avfall under perioden fram till dess att insamlingssystemen fungerar fullt ut, bör det vara möjligt att hantera produkterna i den ordning som vid den aktuella tidpunkten finns att tillgå och via märkningen hålla producenten ansvarig för den uppkomna kostnadsbördan.

Skyldigheten att ta hand om "historiskt" hushållsavfall

Det ansvar som slås fast i 13 § handlar om att en producent under den tid som producenten är verksam med att sälja produkter också skall vara med och dela bördan för hanteringen av "historiskt" hushållsavfall.

Det förhållandet att mer detaljerade föreskrifter om insamlingssystemens utformning inte kommer att finnas redan den 13 augusti 2005 behöver inte inverka på det grundläggande kravet i 13 §. Det kommer att behövas tid för Naturvårdsverket och de berörda producenterna att finna lämpliga fördelningsgrunder. Naturvårdsverket har utrymme att med stöd av bemyndigandet i 30 § meddela föreskrifter om de tidsperioder för vilka detta ansvar skall omfatta och hur fördelningen mellan producenterna skall göras i de olika tidsperioderna. Om det under en inledande övergångsperiod är lämpligt – och i den mån det är möjligt med hänsyn till samarbetet med andra EU-länder – kan Naturvårdsverket t.o.m. under den allra första tidsperioden anse att den nuvarande ordningen för hanteringen och fördelningen av bördan för "historiskt" hushållsavfall är mer lämplig i avvaktan på att

nya fördelningsgrunder kan tas fram. Naturvårdsverket har möjlighet att anpassa sina föreskrifter efter detta.

Skyldigheten att ta hand om annat "historiskt" avfall

Det ansvar som slås fast i 14 § motsvarar det som redan i dag gäller enligt förordningen (2000:208) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Några övergångsproblem av betydelse finns därför inte.

Skyldigheten att ta hand om avfall gratis

Det ansvar som slås fast i 15 § är knutet till tillämpningen av 12–14 §§ och ger inga särskilda övergångsproblem.

Skyldigheten att hålla insamlingssystem m.m.

Det ansvar som slås fast i 16 och 17 §§ är knutet till kraven i 12–14 §§ bl.a. genom anvisningen att producenten som ett led i efterlevnaden av 12 och 13 §§ måste se till att det finns insamlingssystem (16 § 1). Till följd av förordningen (2000:208) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter har det redan i hela landet byggts upp insamlingssystem för så gott som alla de produktslag som nu kommer att omfattas av den nya förordningen. Det är alltså inte svårt för producenterna att redan från och med den 13 augusti 2005 se till att det finns insamlingssystem. Enskilda producenter kan ansluta sig till de system som redan har byggts upp för att senare – om så önskas – utveckla egna system.

Kraven i 16 § 2 och 3 följer redan i dag av förordningen (2000:208) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter.

När det sedan gäller den kvalitet som insamlingssystemen skall hålla (17 §) är utgångspunkten att de insamlingssystem som redan har byggts upp utgör en lämplig grund för det fortsatta arbetet med att utveckla systemen. Över tiden blir det nödvändigt att fortlöpande kunna anpassa systemen till nya förhållanden och ändrade behov. Därför är kvalitetskraven allmänt skrivna och med särskilt fokus på att producenter och kommu-

ner skall samråda med varandra. Det kommer att ta tid – särskilt inledningsvis – att finna de mest lämpliga utformningarna av systemen. Under en inledningsperiod måste därför den bedömningen kunna godtas att producenter inom ramen för de redan uppbyggda insamlingssystemen eller motsvarande system uppfyller kravet på att systemen skall vara lämpliga. Den bedömningen bör åtminstone kunna göras till dess producenterna och kommunerna hunnit samråda om den lämpliga utformningen. Naturvårdsverket har också möjlighet att med stöd av 30 § meddela föreskrifter för tillämpningen.

Skyldigheten att säkerställa finansiering

Enligt 18 § skall producenter som säljer elektriska och elektroniska hushållsprodukter på lämpligt sätt säkerställa att det finns finansiering för fullgörandet av producentansvaret för de sålda produkterna. I förordningen slås inte fast vilken form säkerställandet måste ha för att uppfylla kravet att det skall göras ”på lämpligt sätt”. Det är svårt att precisera kraven innan erfarenheter vunnits av hur systemen fungerar och hur kraven på avfallets hantering kommer att se ut. Eftersom skyldigheten också gäller produkter som säljs på distans till andra EU-länder, har det betydelse hur systemen utformas i de andra länderna. Naturvårdsverket, som får meddela närmare föreskrifter för tillämpningen, kommer att behöva samråda med producenter och andra intressenter och hämta information från de andra EU-länderna.

Även efter att systemen har byggts upp och de första informationsutbytena ägt rum kan det förutses att kraven på säkerställande över tiden behöver anpassas till utvecklingen. Det blir aldrig möjligt att helt säkert säga att det säkerställande som görs när en produkt säljs kommer att vara tillräckligt stort vid den okända tidpunkt i framtiden när produkten blir avfall. Därför har förordningen stannat vid att kräva sannolikhet (18 § andra stycket).

Inledningsvis och i avvaktan på närmare föreskrifter bör det kunna godtas som ett lämpligt säkerställande att producenten är ansluten till eller upprätthåller ett insamlingssystem som – med hänsyn till hur systemet är uppbyggt och hur det finansieras –

kan antas ha en sådan bärkraft över tiden att det är sannolikt att systemet kommer att finnas kvar när de sålda produkterna förväntas bli avfall.

I takt med vunna erfarenheter av förordningens tillämpning och hur motsvarande krav ställs i de andra EU-länderna kan kraven på hur 18 § skall tillämpas kvalificeras och preciseras. Detta blir nödvändigt särskilt med hänsyn till att produkterna kan komma att bli avfall i de andra EU-länderna och att säkerställandet skall omfatta kostnaderna för hanteringen där. Mot bakgrund av att uppbyggnaden av systemen är försenad i de flesta EU-länderna, bör det från svensk sida anses godtagbart att vänta med att precisera kraven till dess Naturvårdsverket kan få en helhetsbild av vad det är som det finansiella säkerställandet skall täcka och så att kraven i möjligaste mån kan göras likartade med kraven i de andra EU-länderna. För direktivets fullständiga genomförande i Sverige är det angeläget att Naturvårdsverket så snart som möjligt kan skaffa sig den helhetsbilden och meddela de föreskrifter som följer av det.

Skyldigheten att lämna upplysningar om produkterna

De upplysningar som skall lämnas enligt 19 § behöver inte finnas tillgängliga tidigare än ett år efter försäljningen av produkterna. Några problem med anledning av att förordningen träder i kraft redan den 13 augusti 2005 kan därför inte finnas.

Upplysningar enligt 20 § skall lämnas på det sätt och i den omfattning som Naturvårdsverket bestämmer. Kravet är alltså beroende av att Naturvårdsverket meddelar föreskrifter. Något hinder mot att låta förordningen träda i kraft den 13 augusti 2005 finns därför inte.

Informationskravet i 22 § hindrar inte att förordningen träder i kraft redan den 13 augusti 2005.

Samrådsskyldigheten

Ett fullgörande av samrådsskyldigheten enligt 23 och 24 §§ är en förutsättning för uppbyggnaden av väl fungerande insamlingsystem. Samrådsskyldigheten innebär inga sådana tillämp-

ningsproblem som hindrar att förordningen träder i kraft redan den 13 augusti 2005.

Skyldigheten att årligen redovisa till Naturvårdsverket

Bestämmelsen i 27 § innebär att producenterna har ett år på sig att redovisa till Naturvårdsverket och verket kan med stöd av 30 § meddela föreskrifter för tillämpningen. Några tillämpningsproblem som hindrar att förordningen träder i kraft redan den 13 augusti 2005 finns inte.

(Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet)